

Projev senátorky EVY SYKOVÉ

Vážený pane předsedo, vážení hosté, vážení kolegové,

dovolte, abych vás pozdravila jménem Výboru pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice Senátu Parlamentu České republiky.

Chtěla bych se zmínit především o aktivitách Senátu i výboru, které se týkaly vědy, a já měla čest je v Senátu moderovat nebo podpořit; některé z nich jsme organizovali ve spolupráci s Akademií věd ČR. Šlo rovněž o témata, jimž se věnuji jako 1. místopředsedkyně Rady pro výzkum, vývoj a inovace a která jsou v zájmu AV ČR a české vědy. Patří mezi ně například udržitelnost velkých infrastruktur, jejich hodnocení a financování; financování výzkumu, vývoje a inovací v Praze; udržitelný rozvoj a podpora výzkumu, vývoje a inovací na úrovni EU.

Do Senátu se snažím přenést odborné poznatky vyplývající ze světového a českého výzkumu; letos mezi takovými tématy byly:

- Stanoviska Stínové vědecké rady Národního parku Šumava, stanoviska prof. Pavla Kindlmanna z Centra výzkumu globální změny AV ČR, jakož i názory dalších odborníků i občanů, které vedly k zamítnutí letos předloženého senátního návrhu zákona o Národním parku Šumava; jeho schválení by vedlo ke snížení míry ochrany a rozšíření možnosti zástavby na většině území parku.

- Vědecké poznatky o prospěšnosti předškolní péče na pozitivní vývoj dětí a zapojení matek do pracovního procesu, které přispěly mj. i ke schválení zákona o dětských skupinách. Patříme mezi členské státy EU, v nichž se nedostatečně podporuje a rozvíjí předškolní péče. Například podíl dětí mladších tří let navštěvujících zařízení předškolní péče nedosahuje ani pěti procent, což má závažné negativní dopady mj. v oblasti hospodářské, sociální i demografické. Nedostatek míst v zařízeních předškolní péče je jednou z příčin, že mají zejména vzdělané ženy i vědkyně méně dětí. Ačkoli se z pozice vlády hovoří o svobodě volby, neměli bychom přehlížet, že pro velké množství českých žen s dětmi v předškolním věku je tato svoboda spíše abstraktní.

- V Senátu jsme uspořádali konferenci *Research of the human brain – a major theme for the 21st century*, a to v kontextu celosvětové podpory výzkumu mozku. Ve spolupráci s Českou podnikatelskou radou pro udržitelný rozvoj se uskutečnil kulatý stůl *Udržitelný rozvoj v České republice*. Výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice zorganizoval seminář *Quo Vadis, Scientia? Udržitelnost výzkumných center*. Ve spolupráci s AV ČR se konal kulatý stůl *Praha v kontextu vědní politiky* a kulatý stůl *Spolupráce veřejného a soukromého sektoru ve výzkumu, vývoji a inovacích*. Dalším příkladem je seminář v Poslanecké sněmovně na téma *Znečištění ovzduší v České republice* a související civilizační dopady, na kterém odborníci prezentovali poznatky o vlivu znečištěného ovzduší na zdraví populace (včetně dětí) vycházející z výzkumu, který v Praze a na Ostravsko-Karvinsku dlouhodobě provádí Ústav experimentální medicíny AV ČR.

Jednotlivé akce poukazují nejen na důležitou roli AV ČR ve výzkumu, ale zdůrazňují i její roli v oblasti společenské a ekonomické udržitelnosti ČR.

Krátce k činnosti Rady pro výzkum, vývoj a inovace. Nová Rada sestávající z vynikajících odborníků se v podzimních měsících zabývala a nadále zabývat bude důležitými úkoly – jsou mezi nimi:

- Schválení rozpočtu na VaV nejen na rok 2015, ale v dlouhodobějším horizontu nejméně do roku 2018.
- Udržitelnost a financování center vybudovaných v rámci OP VaVpl, které budou vyžadovat nemalé prostředky ze státního rozpočtu.
- Metodika hodnocení vědy.
- Stabilizace Grantové agentury ČR (zvolen byl nový předseda prof. Ivan Netuka, upřesnily se podmínky juniorských grantů, otázkou zůstávají mzdy kmenových pracovníků z grantů, navýšení úspěšnosti žadatelů na 24 %, administrativní otázky a vstřícnost k řešitelům, změna stanov – tyto i další otázky prodiskutuje Rada s předsedou GA ČR).
- Navýšení institucionálního financování vědy.
- Financování nových i stávajících programů Technologické agentury ČR.
- Spolupráce univerzitních pracovišť a AV ČR se soukromým sektorem a zvýšení konkurenceschopnosti ČR. Rada spatřuje závislost ekonomického rozvoje na úrovni a organizaci základního a aplikovaného výzkumu.

Nová koncepce Úřadu vlády, kterou Rada v současnosti diskutuje, vychází rovněž ze zkušenosti získaných na zahraničních cestách. Byla jsem členkou vládní delegace v Izraeli a na Tchaj-wanu; s těmito zeměmi rozvíjíme spolupráci nejen na úrovni vědy. Dále bych zmínila návštěvu našeho senátního výboru ve Finsku, kde jsme zavítali do TEKES (grantová agentura pro technologie a inovace) a Vědeckého a Technologického centra v Tampere. Cesty ukázaly, proč tyto tři země vykazují ekonomický růst. Podařilo se jim totiž účinně řešit následující otázky VaV: efektivitu financování základního výzkumu a symbiotický vztah mezi základním a aplikovaným výzkumem a průmyslovým vývojem. V České republice jde stále jen o teoretické diskuse bez uplatnění nových osvědčených nástrojů. V AV ČR je bezpochyby velmi dobře rozvinut nejen čistý základní výzkum motivovaný pouze touhou po poznání, ale také strategický základní výzkum – tj. výzkum s cílem nalézt základní odpovědi na vyřešení rozpoznávaných problémů.

V poslední době se v AV ČR více rozvíjí i výzkum aplikovaný, jehož záměrem je získat poznatky pro specifické praktické cíle. Do této kategorie nepochybně patří výsledky ústavů, jako jsou ÚOCHB AV ČR a ÚEM AV ČR – děje se tak nejen za pomoci projektů TA ČR, jako je například program GAMA pro podporu aplikovaného výzkumu.

Problémem zůstávají nízká podpora a nedostatek programů pro rozvoj inovačních center a technologických parků, které česká věda a ekonomika potřebují vedle univerzitních pracovišť a ústavů AV ČR. Není náhodou, že se projekty Evropské unie z velké části zaměřují právě na podporu aplikovaného výzkumu a na spolupráci s malými a středními podniky.

Závěrem připojuji myšlenku: vědou se člověk nezabývá proto, že mu to někdo nařídí, ale proto, že ho baví poznávat a objevovat a že nikdy nedosáhne stavu, kdy věda nepřinese nové podnětné otázky.